

Розділ II

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАЛУЗЕВОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 377

Волкова Т.В.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Основною метою системи професійно-технічної освіти (ПТО) є якісна підготовка робітничих кадрів, які відповідали б сучасним та перспективним вимогам і потребам ринку праці [8]. Темпи розвитку процесів глобалізації, інформатизації та демографічних змін вимагають від управлінців системи ПТО прийняття обґрунтованих рішень на основі якісних і достовірних інформаційних ресурсів.

Одним із головних факторів модернізації освіти, надання процесу професійного навчання інноваційного характеру є використання інформаційно-комунікаційних технологій, створення на їх основі інформаційно-комунікаційного управлінського середовища. Тому проблема формування і розвитку інформаційної інфраструктури регіональних центрів ПТО в галузево-територіальному розрізі з використанням інформаційно-аналітичної системи ПРОФТЕХ на сучасному етапі розвитку ПТО є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень. У концепції розвитку професійної освіти і навчання на 2010–2020 рр. визначено, що одним із шляхів розв'язання проблем щодо забезпечення випереджувального розвитку професійної освіти і навчання, її ресурсного забезпечення, спрямованих на максимальне задоволення освітніх потреб особистості, відповідності рівня і якості кваліфікації, компетентності робітників вимогам роботодавців, є розроблення та впровадження показників для оцінки якості професійної освіти і навчання та самооцінки професійно-технічних навчальних закладів [3]. На сьогодні це питання вирішуються Департаментом професійно-технічної освіти МОН України, Інститутом ПТО АПН України та пілотними регіональними інформаційно-аналітичними центрами ПТО за підтримки Проекту ЄС ТАСІС «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні» [5–6; 9]. Наголошується, що професійний стандарт [1] як основа формування галузевої рамки кваліфікації є підґрунтям для визначення професійного рівня і вдосконалення професійних компетенцій педагогічних працівників ПТНЗ та їх сертифікації.

Метою роботи є визначення цілей, завдань та методик формування інформаційно-комунікаційного управлінського середовища в ПТО для дослідження рейтингової оцінки діяльності ПТНЗ засобами ІАС ПРОФТЕХ.

Виклад основного матеріалу. Суттєвим недоліком управління процесом освіти є не розробленість механізмів оцінки результатів розвитку ПТО. Основною проблемою при формуванні індикаторів модернізації освіти, які дозволяють оцінити ефективність діяльності органів управління освітою за певний період часу, є відсутність відповідного досвіду, і як наслідок, невдале формулювання індикаторів або визначення індикаторів на основі інформації, для збирання якої необхідно витратити багато часу і якість якої є сумнівною.

Успішна реалізація запитів учнів, що прагнуть опанувати робітничу професію, їхніх батьків, роботодавців і менеджерів освіти неможлива на разі без функціонування єдиної інтегрованої інформаційно-аналітичної системи збору, аналізу і систематизації інформації, що адекватно відображає не лише стан діяльності кожного ПТНЗ, але й забезпечує розробку прогнозів і сценаріїв розвитку з метою планування і управління в системі ПТО; визначення стратегічних пріоритетів модернізації системи управління ПТО, зокрема, оптимізації структури освітньої мережі регіональної системи ПТО, зміни механізмів роботи з кадрами, зміни функціонування і моніторингу якості освіти в регіональному розрізі.

При розрахунку індикаторів мають використовуватися дані державної статистичної звітності, які передаються до регіональних центрів ПТО, при цьому збір статистичних даних не повинен передбачати спеціального збирання інформації. На разі значно розширюється коло споживачів статистичної інформації. Проте статистична інформація, що сьогодні збирається, є недоступною для потенційних користувачів освітньої сфери. Крім того, в управлінні освітою недостатньо використовуються статистичні дані інших відомств, зокрема, про регіональні ринки праці, вакансії з тих чи інших професій у галузево-територіальному розрізі, кількість безробітних серед випускників професійно-технічних навчальних закладів.

Розв'язання окреслених завдань передбачає організацію моніторингових досліджень регіональної системи ПТО для систематичного відстеження різних характеристик процесів і результатів діяльності системи, виявлення ступеню відповідності параметрів і напрямів її розвитку заданим цілям засобами ІАС ПРОФТЕХ. Функціональна частина експериментальної інформаційно-аналітичної системи (ІАС) ПРОФТЕХ [2] реалізує розв'язання завдань управління ПТНЗ, що характеризується визначеним змістом, веденням затверджених наказом Міністра освіти і науки України показників та індикаторів [4], первинними та зведеними документами, взаємопов'язаними алгоритмами формування звітів та побудови діаграм, методичними і нормативними документами. Критерії оцінки діяльності ПТНЗ згруповано таким чином: працевлаштування, зміст навчання і навчально-методичне забезпечення, ефективність навчання, педагогічні працівники, доступність навчання, матеріально-технічне забезпечення, фінансування. Звітні документи, що формуються в системі, призначені для аналізу та систематизації даних, на основі яких керівники ПТНЗ та регіональних центрів управління ПТО можуть здійснювати оцінку успішної діяльності ПТНЗ.

Як приклад, розглядається моніторингове дослідження пілотних регіональних центрів ПТО будівельної галузі. Метою експериментального дослідження рейтингових показників ПТНЗ будівельної галузі в територіальному розрізі є розрахунок індикаторів «Доля випускників, які отримали технологічно складну, наукоємну професію, доля випускників, які отримали інтегровану професію», «Доля педагогічних працівників, які мають педагогічні звання: старші викладачі, викладачі-методисти, майстри виробничого навчання 1 та 2 категорій» засобами ІАС ПРОФТЕХ і побудова на їх основі рейтингів успішної діяльності ПТНЗ. Вимогами до проведення експериментальних досліджень є забезпечення надійності, вірогідності та валідності здобування експериментальних даних. За даними, що містяться в ІАС ПРОФТЕХ 2007–2008 н.р., показники результативності державних ПТНЗ галузі будівництва пілотних регіонів досить високі (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності ПТНЗ галузі будівництва

Регіон	Загальна кількість ПТНЗ	Загальна кількість випускників, осіб	Ефективність навчання: 3.3.1. Відсоток учнів, які отримали технологічно складну, наукоємну професію	Ефективність навчання: 3.3.2. Відсоток учнів, які отримали інтегровану професію
Автономна Республіка Крим	9	1788	62%	76%
Дніпропетровська обл.	9	2081	68%	66%
Львівська обл.	16	3924	68%	76%
м. Київ	15	4544	66%	72%
Харківська обл.	2	311	99%	99%
Черкаська обл.	8	1400	97%	97%
Загалом	59	14048	77%	81%

Проблеми працевлаштування робітників, що виходять на ринок праці кожного регіону, залишаються гострими. Основними причинами цього є невідповідність попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці; недостатньо обґрунтовані середньострокові і довгострокові прогнози фахівців; відсутність необхідного досвіду і навичок роботи, низька кваліфікація випускників; переважна орієнтація випускників на невиробничу сферу, з установкою на високу заробітну плату; недостатня інформованість безробітних громадян і випускників навчальних закладів про тенденції і навички поведінки на ринку праці. Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією за професіями є фактором, що обмежує можливість працевлаштування випускників ПТНЗ та задоволення потреб роботодавців у працівниках (табл. 2).

Таблиця 2

Попит на робочу силу за категоріями працівників за видами економічної діяльності в I півріччі 2009 р.

	Потреба у працівниках, тис. осіб					
	усього	у тому числі на				
		робочі місця	відсоток від загальної кількості	посади службовців	місця, які не потребують професії, спеціальності	відсоток від загальної кількості
Усього	76,2	35,2	46%	28,1	12,9	16,9%
З них будівництво	4,0	2,8	70%	0,7	0,5	13%
Інші види економічної діяльності	2,3	1,1	48%	0,8	0,4	17%

Негативною тенденцією є те, що спостерігається зростаюча динаміка кількості робочих місць для некваліфікованої робочої сили, зокрема потреба у працівниках найпростіших професій становить 16,9% від загальної кількості вільних місць на кінець червня 2009 р. [7].

Збереження і розширення сфери некваліфікованої праці означає існування в господарстві кожного регіону умов для такої зайнятості, яка буде забезпечувати працівникам низький рівень доходів, низький рівень життя, недоотримання регіонального доходу, не раціональне використання людського потенціалу.

Розглянемо показники рівня кваліфікації педагогічних працівників у галузево-територіальному розрізі за пілотними регіонами (рис. 1–5).

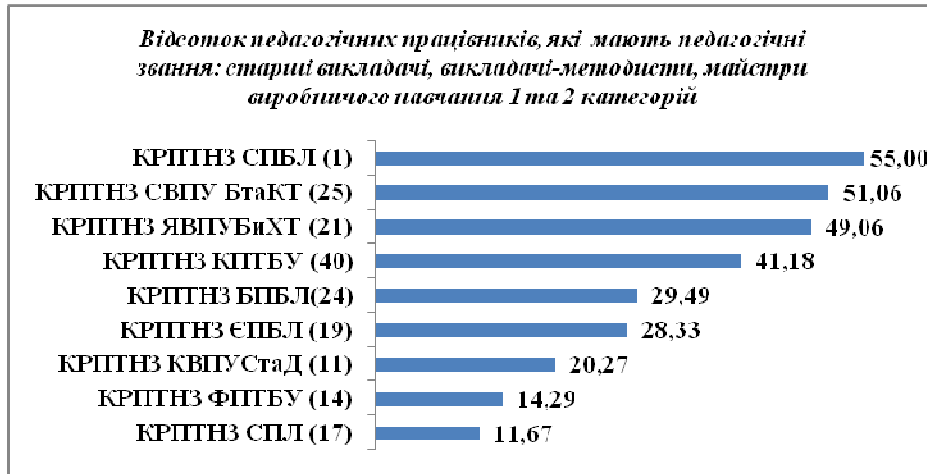

Рис. 1. Рейтинг ПТНЗ будівельної галузі Автономної Республіки Крим.

Рис. 2. Рейтинг ПТНЗ будівельної галузі Дніпропетровської області.

Рис. 3. Рейтинг ПТНЗ будівельної галузі м. Києва.

Рис. 4. Рейтинг ПТНЗ будівельної галузі Черкаської області.

Рис. 5. Рейтинг ПТНЗ будівельної галузі Львівської області.

Аналіз забезпечення висококваліфікованими інженерно-педагогічними кадрами ПТНЗ будівельного спрямування пілотних регіонів упродовж 2007–2006 н.р. показує позитивну динаміку змін порівняно з 2006–2007 н.р. (рис. 6), проте даний показник лишається низьким як у розрізі областей, так і в розрізі окремого ПТНЗ.

Рис. 6. Динаміка підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних працівників ПТНЗ будівельної галузі.

Висновки. Система профтехосвіти України зорієнтована на регіональні умови і задоволення регіональних потреб. Сучасний ПТНЗ має обрати ринкову стратегію розвитку і бути зацікавленим у підвищенні освітніх послуг. Модернізація навчального процесу ПТНЗ і впровадження інноваційних технологій нерозривно пов'язані з підвищенням рівня педагогічної майстерності інженерно-педагогічних працівників. Проведені моніторингові дослідження на основі затверджених єдиних критеріїв оцінки діяльності ПТНЗ засобами інформаційно-аналітичної системи ПРОФТЕХ дозволяють отримати інформацію, необхідну для прийняття конкретних управлінських рішень, насамперед, у частині модернізації регіональної системи ПТО і пошуку найбільш ефективних шляхів її розвитку.

Література

1. Десятов Т. Професійні стандарти – основа формування галузевої рамки кваліфікації / Тимофій Десятов // Професійно-технічна освіта. – 2009. – № 2. – С. 5–7.
2. Інформаційно-аналітична система професійно-технічної освіти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.proftechinfo.org.ua>.
3. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 р.) : проект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009/proekt_2010-2020.doc.
4. Наказ МОН № 55 «Про затвердження індикаторів ефективної діяльності та методичних рекомендацій щодо їх впровадження» від 02.02.2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>.
5. Радкевич В. Впровадження індикаторів ефективної діяльності ПТНЗ / Валентина Радкевич // Професійно-технічна освіта. – 2009. – № 2. – С. 14–16.
6. Саноцька М. Регіональні інформаційно-аналітичні центри в структурі обласних методичних служб / Мирсолава Саноцька // Професійно-технічна освіта. – 2009. – № 2. – С. 17–19.
7. Статистично-аналітичний огляд ринку праці у I півріччі 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Тенденції та пріоритетні напрями діяльності органів управління освіти, установ і навчальних закладів професійно-технічної освіти на 2009–2010 навчальний рік // Освіта України. – 2009. – № 61–62; 21 серпня. – С. 1–2.
9. Щербак Л.В. Якість професійно-технічної освіти в умовах її модернізації : методичні рекомендації / Людмила Щербак. – К. : Геопринт, 2009. – 57 с.

Волкова Т.В. Розвиток інформаційної інфраструктури регіональних центрів професійно-технічної освіти

Резюме. Автором розглянуті питання запровадження інформаційних технологій в процес управління системою професійно-технічної освіти в регіоні на прикладі кадрового забезпечення професійного навчання будівельних ПТНЗ.

Ключові слова: регіональні центри, професійно-технічна освіта, інформаційна інфраструктура.

Волкова Т.В. Развитие информационной инфраструктуры региональных центров профессионально-технического образования

Резюме. Автором рассмотрены вопросы внедрения информационных технологий в процесс управления системой профессионально-технического образования в регионе на примере кадрового обеспечения профессионального обучения учащихся строительных ПТУ.

Ключевые слова: региональные центры, профессионально-техническое образование, информационная инфраструктура.

Volkova T.V. Development information infrastructure of regional centers professional technical education

Summary. The author considers questions of introduction of information technologies in managerial process by VET-system in region on an example of personnel maintenance of vocational training of pupils of building VET.

Key words: regional centers, professional technical education, information infrastructure.